

Θάρρησες τάχα
πὼς τῆ ζωῆ θὰ μισούσα,
σ' ἔρμεις πὼς θάφεβγα,
τὶ τὰ ροδόνειρα
ἔλα δὲν ὄρμασαν ;

Ἐδὼ κάθομαι, ἀνθρώπους πλάθω
μὲ τὴν εἰδὴ μου,
μὴ γενιά, πὺ νὰ μοιάζει μου,
νὰ πονεῖ, νὰ κλαίει,
νὰ ἡδονέβει καὶ νὰ χαίρεται
καὶ σὲ νὰ μὴν ψηφάει,
σὰν ἐγὼ !

ΓΚΑΙΤΕ

(Πέτρος Βασιλικὸς
μεταφραστὴς)

ΦΙΛΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Φίλε Ἰξίνο,

Σοῦ στέλνω μερικὲς σκεψούλες μου πὺ τὴς ἔρ-
ριζα στὸ περιθώριο τοῦ τελευταίου «Νουμά», διαβά-
ζοντας τὴν Ζ' ἀπὸ τὴς «Διγλόγουες γραφές» σου—
ἐκεῖ δηλ. πὺ συγκρίνεις τὸ Βαλαωρίτη μὲ τὸ Σο-
λωμὸ καὶ Παλαμᾶ.

Μιὰ μοναδικὴ φλέβα ἔχει ὁ Βαλαωρίτης, τὴ
φλέβα τοῦ πατριωτισμοῦ, γι' αὐτὸ καὶ ἀμέσως συνε-
παίρνει. Σὰν ἄρματα βροντάνε τὰ τραγούδια του σὲ
κλέφτικο ἀγέρα. Ἔχει καὶ τᾶλλο : τὴν ἄγρια φαν-
τασία. Εἶναι τρομερὸς ζωγράφος τοῦ ἀπαισίου καὶ
πολλὲς φορές παίρνει μιὰν ὁμορφάδα σατανική. Μὰ
τὶ τὰ θές· ὁ Βαλαωρίτης εἶναι ὁ λεβέντης μας, εἶναι
ἡ φωτιὰ τοῦ Δημοτικοῦ τραγουδιοῦ· ἡ πνοὴ του μιὰ
φλόγα πὺ λὲς καὶ ἀπὸ μέσα τῆς θὰ πεταχτεῖ ἡ
ψυχὴ του. Κ' ἔνα ποιήμα του, τὸ πὺ κατανοητικὸ
του, θαρρῶ, εἶναι μαζὶ καὶ τὸ πὺ ἀγαπημένον μου,
γιατὶ μ' αὐτὸ πρωτοσίμωσα τὴ γλυκιά μας τὴ Δη-
μοτική, πριχρὸ ἀκεία μὲ τὴ μελέτη καλογνωρι-
σθῶ μαζὶ τῆς.

Ἄνοιξε, ὦ μάνα μου γλυκιά,
τὴν ἄφθαρτη καρδιά σου...

(Πὼς βγαίνει ἀπὸ μέσα ἔξω τὸ ὦ μάνα—
παληκαρτίσος στεναγμός, πὺ ἔλο καὶ σὲ πᾶθητικῶ
τερο τόνο γυρᾶει.)

Τρισέβαστη μητέρα, ὦ τρισογία χήρα...

ΓΑΒΡΙΗΛ Δ' ΑΝΝΟΥΝΤΣΙΟ

Η ΤΖΟΚΟΝΤΑ*)

Ν. ΠΟΡΙΩΤΗΣ μεταφραστής

— Σοῦ τὸ εἶπα : χίλια ἀγάλατα, καὶ ὄχι ἕνα.
Ἡ ὁμορφιά τῆς ζῆ σ' ἔλα τὰ μάρμαρα. Αὐτὸ τὸν
νοῖωσα, μὲ μιὰν ἀγωνία καμωμένη μὲ πίκρα καὶ μὲ
πόθο φλογερὸ, μιὰ μέρα στὴν Καρράρα, καθὼς εἴ-
τανε στὸ πλάι μου ἐκείνη καὶ κυττάζαμε πὺ κατε-
βαίναν ἀπὸ τὸ κορφοβούνη ἐκεῖνα τὰ μεγάλα τὰ ζε-
μένα βώδια, πὺν τραβούνε κάτω τὰ κάρρα τῶν
μαρμάρων. Στὸν καθένα ἀπὸ κείνους τοὺς ἀμορφους
ὄγκους εἶτανε γιὰ μίνα κλεισμένη καὶ μιὰν ὄψη τῆς
δικῆς τῆς ἐντέλειας. Μοῦ φαινόταν πὼς ἐφευγαν
ἀπὸ πᾶνους τῆς πέραι τὴν πέτρα ἀπελέκητη χί-
λιες σπῆδες ψυχοδότες σὰν ἀπὸ δαυλὸ πὺ τρέμει.
Ἐπρεπε νὰ διαλέξουμε ἕνα κομμάτι. Τὸ θυμοῦμαι :

*) Ἡ ἀρχὴ στὸ 314 φύλλο.

Μιὰν ἄλλη φωνὴ γρικῶ σὰ δέηση βουδὴ μὲς'
ἀπὸ βᾶθια μουσικά. Ἡ πρώτη βγαίνει μὲς' ἀπὸ καρ-
διά, ἡ ἄλλη μὲς' ἀπὸ ψυχὴ. Ἔχεις δίκιο. Τοῦτος ὁ
τελευταῖος καὶ ὁ ἄλλος μας ὁ Γιγαντας, δὲν ξέρω
καὶ γὼ τί ἔχουν, τὸ ταπεινὸ ἐκεῖνο, ἕνα ἱερὸ θρη-
σκευτικὸ—πὼς νὰν τὸ πῶ ! Δὲ βροντάνε σὰν ἀρ-
ματωλοὶ σὲ κλέφτικα λημέρια· εἶναι σὰ νὰ λει-
τουργάνε ἀπόμερα μὲς στὸ ναὸ τῆς Τέχνης—πίσ-
τερο Προφήτες παρὰ λεβέντες. Δὲν ξέρω γιατί τὰ
τραγούδια τοῦ Σολωμοῦ μοῦ ἀρέσει· νὰν τὰ λέω
ἐθνικά καὶ ὄχι πατριωτικά· ἴσως γιατί τὸ πρῶτο μοῦ
φαίνεται πὼς φανερώνει πὺ πλατιά τὴν ψυχὴ τῆς
ποίησός του. Κι ὁ πατριωτισμὸς τοῦ Σολωμοῦ ξετυ-
λίγεται μὲ ἔλο του τὸ πλάτος στοὺς «Ἐλεύθερους
πολιορκημένους»· ἐκεῖ τῆς πατρίδα, ὁ στενὸς κρῖκος,
δεμένος μὲ χίλιους ἄλλους κρῖκους, γίνεται ἄλλωσο
καὶ γίνεται Κόσμος. Μιὰ πλάση ἀλάκαιρη—ἴγλη
καὶ Πνέμα—ἕνας ἀγώνας τοῦ ἔξω καὶ τοῦ μέσα—
Φύση καὶ Ψυχὴ. Ὁ Ποιητὴς πολέμησε μαζὶ μὲ
τοὺς ἥρωες τοῦ Μεσολογγιοῦ, γιατί αἰσιάνθηκε τὸν
ἠθικὸν τοῦ πόλεμο.

Καὶ τοῦ Παλαμᾶ ὁ πατριωτισμὸς... (Αὐτουνοῦ
δὰ τὸ πλάτος καὶ τὸ βᾶθος ἀπερίοριστα. Πολίτης
τοῦ Σύμπαντος, Γύφτος ἀνήσυχος, παραδέρνει σὲ
δλους τοὺς κόσμους καὶ βγαίνει ἀπὸ μέσα Νικητῆς
μὲ τὰ σκήπτρα τῆς Ἀρμονίας στὸ χέρι. Ὁ Γυρι-
σμός του... Κι ἀπὸ ποῖο ἄλλο παιδί τῆς συμπονε-
θηκα ἔτσι ἡ μεγάλη Μάνα ; Δὲν τὴν εἶχα καλο-
προσέξει τὴν ἰδέα πὺ βγαίνει ἀπὸ μέσα· τώρα τὴ
συλλογίστηκα, τώρα τὴν εἶδα σύγκορη σὲ κείνο τὸ
τελευταῖο τετράστιχο :

Μόνον μὲ τὴν ἀγνὴν τετραγώνη ἀρμονία
πὺ ἐνὸς κρανίτι· πᾶνον ἀπὸ καιροὺς καὶ τόπους
πρὸς τὴν πατρίδα του γυρνάει ταῦτιά τοῦ κόσμου,
ὁ Ποιητὴς εἶν' ὁ μεγάλος πατριώτης.

Κ' ἔπειτα ὁ πατριωτισμὸς μας τώρα ἔγινε πὺ
οὐσιαστικὸς· δὲν ὕμνει μὰ χτυπάει—γιατὶ ἔτσι τὸ
ζητάει κ' ἡ ἐποχὴ μας—τσεκούρι καὶ φωτιὰ. Καὶ
ἡ προφητικὴ πνοὴ πὺ ἀπλώνεται σ' ἕνα «Μέγα
ὄνειρο» πὺ πολλὸ ἀπὸ τὴν ὀργὴν βγαίνει παρὰ ἀπὸ
τὴ λύπη. Καὶ τοῦ νέου μας Ποιητῆ ἡ «Λύπη» σὰ
μὲς' ἀπὸ τὰ σπλάχνα του (τοῦ «Μ. Ὀνειροῦ») βγαλ-
μένη, αὐτὴ τὴν ἐντύπωση μοῦ κάνει:—λύπη πρω-
τόφαντη, λύπη παιδιοῦ πὺ λαχταράει νάναστήσει τὴ
μάνα του καὶ πὺ στὸ τέλος ἡ λύπη του ἀντρεϊέυε-
ται καὶ τοῦ γίνεται μανία :

εἶτανε μιὰ μέρα ἀνέφελη. Τὰ μάρμαρα βαλμένα
κάτω λαμπερὰ στὸν ἥλιο σὰν τὰ χιόνια τῆς αἰώνια.
Ἀκούζαμε κᾶπου κᾶπου τὸ βρόντο ἀπὸ τὴς μίνες πὺ
σπαράζανε τὰ σπλάχνα τοῦ ἀμίλητου βουνοῦ. Δὲ θὰ
λησημονήσω κείνη τὴν ὄρα, καὶ ἂν πῆθαινα ἀκόμα
ἄλλη μιὰ φορὰ... Ἐκείνη μῆθε μὲς τὸ μάζωμα
τῶν ἀσπρῶν κύβων, στραματώντας στὸν καθένα τους
μπροστά. Ἐσκυθε, κυττούσε προσεχτικὰ τὰ κοκ-
κὰ τοῦ μαρμάρου, θαρρεῖ πὼς ἔψαχνε τὴς μέσα
φλέβες, ἐκοντοστέκονταν, χαμογελοῦσε, πῆθαινε
παρὰ πέρα. Γιὰ τὰ μάτια τὰ δικὰ μου δὲν τῆνι
σκέπαζε τὸ φόρημά τῆς. Ἐνα εἶδος θεϊκῆς ὁμογέ-
νεις εἶχε ἡ σάρκα τῆς μὲ τὸ μάρμαρο, πὺ σὺ
θοντας τὸ χαῖδεσε μὲ τὸν ἀναστασμοῦ τῆς. Μιὰ θολὴ
ἀναπνοὴ θαρρεῖ καὶ ἀνέβαινε σ' αὐτὴ ἀπὸ ἐκείνη τὴν
ἀσάλευτη ἀσπράδα. Ὁ ἀνεμος, ὁ ἥλιος, ἡ μεγὰ
λοπρᾶπεια τῶν βουνοῦν, οἱ μακριὲς σειρὲς τῶν ζε-
μένων βωδίων, καὶ ἡ παλαιὰ καμπύλη τῶν ζυγῶν,
καὶ ὁ τριγμός τῶν κάρρων, καὶ τὸ σύννεφο π' ἀνέ-
βαινε ἀπὸ τὸ Τυρρηναῖο, καὶ τὸ πανόψηλο πέταγμα
ἐνὸς ἀητοῦ, ἔλα τὰ φαινόμενα ὑπερφύωναν τὸ
πνευμά μου σὲ μιὰ πόλησση ἀπέραντη, τὸ μεθοῦσα
μ' ἕνα ὄνειρο πὺ δὲν εἶχε ποτὶ ἄλλη φορὰ σὲ μίνα
τὸ ταίρι του... Ἄχ, Κοσμᾶ, Κοσμᾶ, καὶ τόλμησα

— «ὦ, νὰ σὲ σκότωνα ! ἴσως νὰ ξαναγεννιῶ-
σουν ἔτσι !»

Τὲ «Μέγα ὄνειρο» συνειθίζω νὰν τὸ λέω
«Εὐαγγέλιο τῶ Δημοτικιστῶν», γιατί μ' αὐτὸ πρω-
τομπήκα καὶ γὼ στὴν Ἰδέα· καὶ πρῶτα πρῶτα μὲ
χαίρετῆσανε σὰν ἀχιτίδες ἀπὸ ροδοχάραμα τὰ τέσ-
σερα στιχάκια του :

Καὶ διῶξε τῶν πειραχτικῶν ὄνειρων τὰ κοπάδια,
καὶ τὴν ἐλεύθερη ψυχὴ καὶ τὴν καρδιά τὴν ἄδεια
γέμισε καὶ δυνάμωσε μ' ὄνειρο μόνον ἕνα,
πὼς νὰ γεννήσεις νέον Καρδὸ πὺν νύχρινᾶ ἀπὸ σένα.

Σ' αὐτὸ τὸ ποίημα χρωστάω ἀλάκαιρη Πατρίδα,
τὴν πνευματικὴ μου τὴν Πατρίδα, τὴ μόνη ἀλη-
θινή—γιατὶ ἂν ἡ ἱστορία τῆς εἶναι ἡ μορφὴ τῆς, ἡ
φιλολογία τῆς εἶναι ἡ ψυχὴ τῆς.

Πάτρα.

ΜΥΡΙΑΕΛΛΑ

Η ΚΑΜΠΑΝΑ

Πάλι, καμπάνα γέρικη, καμπάνα τοῦ χωριοῦ,
τὸ θύμβρο σου ἄρχισες μονότονο τραγούδι,
καὶ στὴν ψυχὴ μου ἐκκόρπισες τὴ θλίψη τοῦ βραδιοῦ
διον βερεῖα γέροντ' ἐπὶ τὴ γῆ κάθε χλωμὸ λουλουδι.

Πάλι συναπαντήθηκες μὲ τὴ θερμὴ γαλήνη,
τὴ μοινοβένια συννεφιά, καὶ μαρμαρὸ σκωραφῆς,
κάθε χαρὰ, κάθε ζωὴ, τὸ λάλημά σου σβήνει,
πάλι, καμπάνα γέρικη, βαριά καὶ ἀργὰ χτυπᾶς.

Καὶ τοῦ χωριοῦ ὑψώνεται ἀργὰ ἡ βοὴ μαζὶ σου,
κ' ἐνὸς βιολιοῦ ἀπὸ μακριὰ τὰ κλάματ' ἀγρικῶ·
ἄλλη φορὰ μοῦ θύμιζαν τραγούδι ἐρωτικὸ·

μὰ τώρα ἡ μονότονη, μοῦ φέρνει, μουσικὴ σου
χλωμὸ παρθένος λείψανο πὺ φέλνει ἕνας ποπᾶς...
Πάλι, καμπάνα γέρικη, βαριά καὶ ἀργὰ χτυπᾶς.

Σκόπελος (Μετὰ τῆς).

ΜΙΛΤΟΣ ΛΕΣΒΗΣ

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΡΑΜΑΣ

ΟΙ ΛΟΞΟΙ ΣΤΡΑΤΟΚΟΠΟΙ

Βγήκε τελευταῖα καὶ πουλιέται 2 δρ. στὰ
γραφεῖα τοῦ «Νουμά».

νὰ πετάξω μιὰ ζωὴ, ὅπου φέγγει ἡ δόξα μιὰς τέ-
τοιχς ἐνθύμησος ! Ὅταν ἐκείνη ἀπλώσε τὸ χέρι στὸ
μάρμαρο πὺ εἶχε διαλέξει, καὶ γυρνώντας μοῦ εἶπε :
«Αὐτὸ, ἔλο τὸ ὄρος, ἀπ' τὰ ριζὰ ὡς τοὺς ζυγούς,
λαχτάρησε τὴν ὁμορφιά.

(Ἐνας σπάνιος ἐνθουσιασμοὸς θερμαίνει τὴ φωνὴ
του καὶ ζωηρεύει κάθε του χειρονομία. Ἐκεῖνος πὺ
τὸν ἀκούει γοητεύεται, καὶ τὸ ἀποδέχεται.)

— Ἄ ! καταλαβαίνεις τώρα ! Δὲ θὰ μὲ ρωτή-
σης πᾶ ἂν εἶμαι χορτασμένος. Νοιώθεις τώρα πόσο
θὰ εἶναι μανιακὴ ἡ ἀνυπομονήσος μου, ὅσο συλλογι-
γίζομαι πὼς αὐτὴ τὴ στιγμή ἐκείνη εἶναι ἐκεῖ,
μόνη, στὰ πόδια τῆς Σφιγγῆς, καὶ μὲ περιμένει.
Σκέψου : τὸ ἄγαλμα τῆς ὑψώνεται ἀπάνω τῆς,
ἀσάλευτο, ἀμετάβλητο, ἀνίγγιχτο ἀπὸ κάθε τα-
πεινὸ καὶ αὐτὴ εἶν' ἐκεῖ ἀγκομαχούσα, κ' ἡ ζωὴ
τῆς σιγοστλάζει, καὶ κᾶτι δικὸ τῆς χάνεται ἀδᾶ-
κοπα μὲ τὸν καιρὸ. Ἡ ἀργοπορία εἶναι θάνατος...
Μὰ ἐγὼ δὲν ξέρεις, δὲν ξέρεις...

(Ἔχει τὸν τόνο τοῦ ἀνθρώπου πὺ ἐμολογεῖ-
ται ἕνα μουσικῶ.)

ΚΟ ΜΑΣ Τί πρᾶμα ;
ΛΟΥΚΙΟΣ. Δὲν ξέρεις πὼς εἶχα ἀρχίσει πᾶ
καὶ ἄλλο ἄγαλμα...